

REPRESIUNILE STALINISTE: STĂRI DE CONFUZIE, DE FRICĂ, DE INSECURITATE

Violina DĂNILĂ

Resumé: *Le stalinisme a été la plus dure période des toutes les périodes politiques et sociales. Pour détruire les relations entrehumaines et pour contrôler la vie politique on utilise: la peur, la surveillance, la violence, la déportation. Les membres de la famille Pânteă et Alexandru Șoșu ont senti le goût amer de la déportation. Ils ont dépassé la déportation, mais ils ne peuvent pas dépassé la peur et la terreur vécues.*

Stalinismul românesc a fost și va rămâne una dintre perioadele politice și sociale printre cele mai dure, mai anti-umane din istorie, căci „omniprezentă și omnipotentă, ideologia a fost pandantul simbolic al terorii.”²⁶⁰

„Pentru a distruge relațiile interumane, indivizilor le-a fost indus un sentiment universal de teamă, aceștia fiind tratați ca simple rotițe în angrenajele mașinării statului totalitar.”²⁶¹, iar teroarea în masă, dezrădăcinarea, deznaționalizarea și dezmoștenirea au fost componentele principale ale politicii statului sovietic, având consecințe grave asupra evoluției ulterioare a spațiului dintre Prut și Nistru.

Persoanele care au fost deportate simt și acum amprentele umilinței și fricii, pe care le-au trăit. Într-un secol, în care există posibilitatea de a șterge orice urmă, descoperim urme ale unei ideologii care a distrus viețile multor oameni.

Familia Pânteă este o familie care a ținut piept multor obstacole ale vieții. Anton Pânteă²⁶², capul familiei, a fost deportat, în 1946, în Magadan, iar soția și fiul Pavel²⁶³ au fost deportați, în 1949, în Kurgan. Ulterior familia s-a reunit și s-au mai născut doi copii: un băiat și o fată. Interviuurile realizate cu membrii acestei familii sunt împânzite de incertitudine și de frică.

Chiar dacă au trecut mulți ani de când s-a întors din deportare, fiica Esfira, mărturișește: „Deportarea, pentru mine, a avut o tare mare greutate. O mare greutate am avut în viața asta, pentru că eu nu știam, nici nu înțelegeam de ce părinții au fost ridicați. Nu era niciun document ori să ne povestească... Era o temă foarte dureroasă, pe care fiecare o ascundea pentru dânsul, în sine. Eu atâta vedeam: că olecuță se mai ciondăneau părinții și tare la mine s-a întipărit în inimă, în suflet, lacrimile mamei, că ea, cât a trăit, eu eram mică, și ea întotdeauna plângea și spunea: „Hoții și bandiții mi-au furat averea degeaba!” Înțelegi cum? Și eu nu înțelegeam: de ce degeaba, de ce părinții au fost ridicați, din ce cauză? Și asta a fost până când eu am intrat la universitate, tot așa mama plângea, de mică până la universitate. De asta și-mi pare mie acum, când analizez, tare m-am rupt să mă duc la universitate, ca să aflu istoria adevărată, să aflu ce au fost părinții mei, ce a fost în timpul acela, că nu numai părinții mei au fost ridicați, mai multă lume...”

Studiile de la universitate nu i-au oferit răspunsuri la întrebările pe care o frământau, pentru că sistemul politic miza pe confuzie, pentru a dezinforma sau pentru a propaga

²⁶⁰ Comisia Prezidentala pentru Analiza Dictaturii Comuniste din Romania - RAPORT FINAL.

²⁶¹ Tismăneanu, 2005, p. 25.

²⁶² Pânteă Anton I (n. 1919). Condamnat în 1946 din motive religioase (sectant evanghelist) la cinci ani de muncă silnică. Reabilitat în 1991. (Vezi *Cartea Memoriei*, vol. III, p. 222).

²⁶³ Pânteă Alexandra F. (n.1919), Pânteă Pavel A. – fiul (n. 1940). Deportat în 1949 în reg. Kurgan din motive religioase. Reabilitat în 1990. (Vezi: *Cartea Memoriei*, vol. III, p. 223).

informații false: „Și la institut, eu am așteptat mult tema asta, „Stalinismul”, și profesorii ziceau că „petele albe, petele albe ale istoriei” și treceau de tema aceasta și nimic nu se spunea... De-amu eu, pe urmă, când am început a lucra, am început a analiza literatura, am găsit mai mult material și scriitori, care abordau tema aceasta. Șolohov, de exemplu, părinții lui au fost represateți. Mai multă lume a fost represată și, totuși, nu înțelegeam până la sfârșit ce se întâmplă, ce a fost atunci.”

Recunoaște că mereu s-a simțit inferioară semenilor săi și nu s-a integrat în colectivul lor: „Eu m-am născut la Magadan, aveam vreo 5 ani când am venit în Kurgan și la Kurgan nu am simțit mare diferență, dar, totuși, părinții nu mi-au permis să intru în pioneri și, de aici, s-a început totul și eu fugeam de la careuri, și, de atunci, mă simțeam nu știu cum, că aveam prieteni ruși, cu care corespondam, Liuda, Kuznețova Tamara... Colegii mă rugau să le scriu compuneri, ne ajutam, ne stimam, dar eu întotdeauna mă îndepărtam de ei. Ei mă numeau „moldovanka-țiganka” și eu credeam că se referă la mine, dar vezi că este și la Pușkin aceasta și, probabil, ei de acolo au luat.”

Starea de incertitudine i-a fost accentuată și de un alt fapt: era o non-concordanță între informațiile la care aveau acces: „Era mare diferență între ceea ce ni se spunea la școală și ceea ce ne spuneau părinții și eu, în inima mea, mă gândeam că ei sînt bătrâni deja, cred că grăiesc în dodii, că nu a fost așa... Când am crescut mai mare, mai ascultam radio. Eram în Kurgan și post și din China prindeam, și chinezii vorbeau așa împotriva rușilor pentru o bucată de pământ. Ei aveau o bucată de pământ la ruși, pe vremea lui Mao Dzedun, și eu mă gândeam: Oare chiar așa să fie?”

Anton Pântea, tatăl său, a fost mereu dominat de sentimentul de teamă: „Tata se temea întotdeauna că o să ne judece iar. El și acum, în ziua de azi, se teme că o să-l judece cumva. Și mama întotdeauna ne spunea: „Tu să nu te sfădești cu nimeni, să nu le zici la nimeni nimic: Taci! Să taci și să taci!”

Anton Pântea a fost martor la decesul unui bun prieten, dar consecințele acestui fapt l-au făcut să păstreze în taină acest moment. Membrii familiei știu că a fost afectat, dar mai știu că i-a fost insuflată o frică legată de acest moment, o frică pe care nu o poate depăși.

Pavel Pântea își amintește de lipsa securității, din perioada respectivă. Oamenii, pentru a se salva de foame, de frig, furau, nepurtând răspundere pentru faptele comise: „Mama povestea cum au vrut să îi fure vaca și a băgat-o în salon. Niște oameni din sat au vrut să fure vaca, mama a auzit, că toată lumea nu avea ce mânca și o încuia cu lăcată.”

Alexandru Șoșu²⁶⁴ a fost deportat în 1949 în Kurgan. Îmi amintește de starea de frică care dăinuia în perioada stalinistă: „Înainte lumea era mai fricoasă. Acum, să audă că-i ridică, toți se duc cântând, dar atunci: bocete, răcneli, a venit mahalaua. S-a adunat... Niște surori ale mele din altă parte au auzit, au venit și ele. Nu știau ce să facă...”

Ani de zile, frica le-a suprimat personalitățile. S-a trăit într-un univers al umilinței și al controlului absolut: „Aveam miliție. Venea și ne controla în toată ziua. Vedea dacă suntem. O dată pe lună venea de la *oblasti* și te iscăleai precum că ești, ca nu cumva să nu fie unul... Ș-apoi era miliție pusă pe noi, care venea în toată seara și te controla în cameră. Se uita unde e cutare, unde-i Gheorghe, unde-i Sandu. Ș-apoi, dacă erai undeva la lucru, apoi spuneai „în cutare sat” și ei sunau și controlau.” Teama era un sentiment firesc, era prețul în-

²⁶⁴ Șoșu (Șușu) Elizaveta Elena C. (a.n. 1887 sau 1896), Șoșu (Șușu) Elizaveta S. (a.n. 1919) – fiica, Șoșu (Șușu) Gheorghe S. (a.n. 1922) – fiul, Șoșu (Șușu) Alexandru S. (a.n. 1934) – fiul, învinuiți de colaboraționism, deportați în 1949 în reg. Kurgan și reabilitați în 1990 (vezi: *Cartea Memoriei. Catalogul victimelor totalitarismului comunist*, Elena Postică (coord. și red. șt.), Chișinău: Ed. Știința, vol. III, p. 219).

doctrinării și omogenizării populației. Trebuia ștersă orice urmă de diferență între subiecții statului totalitar, care trăiau cu toții sub semnul fricii și suspiciunii: „Scriam că nu suntem vinoveți, dar nu numai noi scriam, toată lumea scria la împărăție, la conducere. Scriau: „am picat nevinovat.” Venea *otkaz* [refuz]. Pe vremea ceea era Stalin la conducere. Când a fost Stalin, nu mai era să te protejeze. Țara lui, *Gruzia* [Georgia], că el e *gruzin* [georgian], apoi nici *postaukă* nu da, trăia omul liber. Oamenii se duceau la dânsul și le da pe degeaba. Dar pe noi, pe ruși și pe moldoveni, și pe alte naționalități, le obijduia. Dă-le una, dă-le alta, *postaukă*, dă-le ouă, dă-le carne, dă-le lapte, dă-le... de toate celea să le dea.”

Într-un final, ceea ce s-a realizat a fost o nouă formă de sclavagism care a inclus, pe lângă controlul vieții economice, politice și sociale, și condiționarea mentală a subiecților statului totalitar. În sistemul totalitar comunist, partidul era cel care definea deopotrivă ceea ce era permis și ceea ce era interzis. Deportații au trăit sub jugul fricii și al terorii. Prin anii de grele încercări, și-au păstrat verticalitatea, au luptat și încă mai luptă, pentru ca adevărurile istorice să fie cunoscute.

Bibliografie:

1. „*Cartea Memoriei*” Vol. 3: *Catalog al victimelor totalitarismului comunist / Muzeul Naț. de Istorie a Moldovei*; coord. și red.șt. Elena Postică, Chișinău, Știința, 2003.
2. Tismăneanu, V., *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, Editura Polirom, Iași, 2005
3. Comisia Prezidentiaa pentru Analiza Dictaturii Comuniste din Romania - RAPORT FINAL - (coord.) Vladimir Tismaneanu// <https://archive.org/stream/ComisiaPrezidentiaaPentruAnalizaDictaturiiComunisteDinRomania-Raport/>